10. 2. 2011

ID: 70956

Aplikace cizího mimotrestního a trestního práva

Aplikace cizího mimotrestního práva při řešení otázky trestní odpovědnosti přichází v úvahu zejména při výkladu tzv. normativních znaků skutkových podstat trestných činů a při posuzování protiprávnosti činu. Je-li normativním znakem skutkové podstaty pojem práva trestního, nelze zásadně (s výjimkou, že tak výslovně stanoví trestní zákon) použít při jeho výkladu cizí trestní právo.

(Usneseni Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 Tdo 834/2010, ze dne 8.9.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného Ing. J. T. , proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 13 To 394/2009, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Nymburce pod sp. zn. 4 T 297/2008, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušují rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 13 To 394/2009, a rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. 4 T 297/2008.
Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.
Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Okresnímu státnímu zástupci v Nymburce přikazuje, aby věc obviněného Ing. J. T. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. 4 T 297/2008, byl obviněný Ing. J. T. uznán vinným trestným činem porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák., který spáchal tím, že v období od září 2002 do prosince 2006 zasáhl do práva k chráněnému vynálezu a užitnému vzoru, zejména do práva využívat vynález a technické řešení chráněné užitným vzorem a poskytnout souhlas k jeho využívání jiným osobám ve smyslu § 11 odst. 1 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, a § 12 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ač věděl, že toto právo svědčí D. B. , narozenému 1931, přičemž

- za období od 14. 5. 2003 do 28. 6. 2006 vyvezl do Austrálie skleněné pilníky na nehty v celkové hodnotě 346.932,63 Kč, jejichž vynález je ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, chráněn patentem vystaveným C. o. A. dne 19. 4. 2001, čímž porušil zákaz přímého využívání patentu ve smyslu § 13 citovaného zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích, a to přesto, že tento čin je postižitelný i podle zákonů Austrálie,

- za období od 29. 8. 2003 do 3. 11. 2006 vyvezl do Holandska skleněné pilníky na nehty v celkové hodnotě 877.463,14 Kč, jejichž vynález je ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, chráněn patentem vystaveným Evropským patentovým úřadem v Mnichově dne 10. 10. 2001, čímž porušil zákaz přímého využívání patentu ve smyslu § 13 citovaného zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích, a to přesto, že tento čin je postižitelný i podle zákonů Holandska,

- za období od 11. 9. 2002 do 4. 10. 2006 vyvezl do Německa skleněné pilníky na nehty v celkové

hodnotě 4.971.265,53 Kč, jejichž technické řešení je chráněno užitným vzorem č. 298 23 492 vystaveným Německým patentovým úřadem dne 27. 5. 1999, čímž porušil zákaz přímého využívání užitného vzoru ve smyslu § 12 odst. 1 zák. č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, a to přesto, že tento čin je postižitelný i podle zákonů Německa,

- dne 27. 1. 2006 vyvezl do Španělska skleněné pilníky na nehty v celkové hodnotě 11.525,08 Kč, jejichž vynález je ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích chráněn patentem vystaveným Evropským patentovým úřadem v Mnichově dne 10. 10. 2001, čímž porušil zákaz přímého využívání patentu ve smyslu § 13 citovaného zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích, a to přesto, že tento čin je postižitelný i podle zákonů Španělska,

- za období od 6. 6. 2006 do 28. 11. 2006 vyvezl do Švýcarska skleněné pilníky na nehty v celkové hodnotě 43.488,45 Kč, jejichž vynález je ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích chráněn patentem vystaveným Evropským patentovým úřadem v Mnichově dne 10. 10. 2001, čímž porušil zákaz přímého využívání patentu ve smyslu § 13 citovaného zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích, a to přesto, že tento čin je postižitelný i podle zákonů Švýcarska,

- za období od 17. 1. 2003 do 3. 10. 2006 vyvezl do USA skleněné pilníky na nehty v celkové hodnotě 1.967.700,75 Kč, jejichž vynález je ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích chráněn patentem vystaveným Patentovým úřadem USA dne 3. 12. 2002 a patentem vystaveným Patentovým úřadem USA dne 24. 2. 2004, čímž porušil zákaz přímého využívání patentu ve smyslu § 13 citovaného zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích, a to přesto, že tento čin je postižitelný i podle zákonů USA.

Za tento trestný čin byl obviněný Ing. J. T. podle § 151 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 1 roku. Podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební v trvání 2 let.

Proti tomuto rozsudku si obviněný Ing. J. T. podal odvolání ke Krajskému soudu v Praze, který rozhodl rozsudkem ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 13 To 394/2009, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek Okresního soudu v Nymburce zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci znovu rozhodl tak, že obviněného Ing. J. T. podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Nymburce ze dne 15. 12. 2008, sp. zn. 1 Zt 445/2008, pro skutek v ní popsaný, a to ve shodném znění uvedeném shora v rozsudku Okresního soudu v Nymburce, čímž měl spáchat trestný čin porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák., neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 13 To 394/2009, podala nejvyšší státní zástupkyně dovolání v neprospěch obviněného Ing. J. T. z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho první alternativě, neboť je přesvědčena, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení. V podrobnostech nejvyšší státní zástupkyně uvedla, že s právním závěrem Krajského soudu v Praze nelze souhlasit, neboť je založen na nesprávném právním výkladu zásady personality uvedené v ustanovení § 18 tr. zák., respektive aktuálně zakotvené v ustanovení § 6 trestního zákoníku. Podle této zásady se působnost zákona České republiky vztahuje na trestné činy občanů České republiky nebo osob bez státní příslušnosti, které mají na území naší republiky povolen trvalý pobyt, ať byly spáchány kdekoliv. Příkazy a zákazy obsažené v trestním právu hmotném jsou tak důležité, že je musí tyto osoby zachovávat i v cizině (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 61). K odůvodnění tohoto názoru nejvyšší státní zástupkyně uvedla, že je-li normativním znakem skutkové podstaty pojem trestního práva, obecně nelze použít při jeho výkladu cizí trestní právo. Tzv. normativními znaky skutkových podstat však zpravidla jsou pojmy převzaté z jiných právních odvětví. Jestliže čin naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu obsahuje cizí prvek, který je třeba podřadit právě

pod takový pojem, lze při jeho výkladu použít cizí mimotrestní právo za předpokladu, že český trestní zákoník chrání stav nebo instituci, které jsou vyjádřeny těmito pojmy. Jde o otázku tzv. věcné (předmětné) působnosti trestního zákoníku, tj. dosahu jeho skutkových podstat. Pro úvahu o trestní odpovědnosti za jednání pachatele spáchané v cizině je podstatná trestnost takového jednání na území České republiky a v rámci hodnocení závažnosti jednání i otázka, zda je jednání trestné i na území, kde k němu došlo, byť není rozhodné, zda i tam se jedná o trestný čin. Podle nejvyšší státní zástupkyně je však nerozhodné, zda jednání naplnilo všechny znaky skutkové podstaty trestného činu zároveň i na území České republiky. Zásada aktivní personality by při trvání na tom, aby všechny znaky skutkové podstaty trestného činu byly přítomny jak v cizině, tak na území České republiky, zcela ztratila smysl a vyloučila by např. i možnost převzetí trestní věci z ciziny zejména např. trestných činů v dopravě, stejně tak všech trestných činů s blanketní dispozicí.

V trestní věci obviněného Ing. J. T. pak vznikla situace, kdy skleněné pilníky vyvážené do zahraničí nepožívaly na území České republiky patentové ochrany, na území států, kam byly vyváženy jí však požívaly. Zjevně tedy nemohlo dojít k naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. na území České republiky, a zde nemohl být trestný čin spáchán; na území dotčených států však k jeho naplnění podle názoru nejvyšší státní zástupkyně došlo, a to občanem České republiky. Patenty byly uděleny podle tamních zákonů a v takovém případě je nutné zákony příslušných států respektovat a obviněný Ing. J. T. se nemůže trestní odpovědnosti zbavit tvrzením, že tyto zákony neznal, neboť před uskutečněním vývozu je povinen se s příslušnými zákony seznámit. Kromě toho bylo prokázáno, že obviněný jednal minimálně v úmyslu nepřímém, neboť věděl o tom, že na území cizích států, kam byly výrobky dodávány, jsou práva poškozeného D. B. ke skleněnému pilníku chráněna patentem, popř. užitným vzorem a že není možné na území těchto států bez příslušné licence skleněné pilníky vyrábět a prodávat a pro případ, že k zásahu do práv z průmyslového vlastnictví dojde, s tím byl srozuměn. Obdobná problematika ve vztahu k porušení dopravních předpisů byla řešena rozhodnutím uveřejněným pod č. 47/1986 Sb. rozh. tr. Jednání obviněného Ing. J. T. v cizině naplnilo všechny znaky uvedené skutkové podstaty trestného činu v trestním zákoně České republiky.

Nad rámec rozebraných úvah nejvyšší státní zástupkyně poukázala i na mezinárodní úpravu patentového práva, kterou je Česká republika vázána – Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1883 (vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 64/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 81/1985 Sb.), konkrétně na čl. 2 odst. 1 této úmluvy. Toto ustanovení výslovně hovoří o příslušnících (občanech) zemí, nikoli o patentech v těchto zemích udělených. Trestně právní ochrana patentu je vázána na zákonodárství země, v němž je patent udělen a porušován, byť se jedná o patent občana jiné země. Existuje-li tedy tato trestně právní ochrana patentu občana České republiky v jiné zemi, v níž má občan přihlášen patent a ten je zde porušován, což bylo v daném případě prokázáno, je Česká republika na základě mezinárodní smlouvy vázána tuto trestně právní ochranu respektovat. Znamená to tedy, že pachatel v jiné zemi s trestněprávní ochranou je postižitelný pro porušení patentu uděleného v této zemi, byť v České republice patent neexistuje. V rámci postihu takového jednání je pak nutné využít zásadu aktivní personality. Není možné uzavřít, že na území České republiky k naplnění skutkové podstaty dojít nemohlo, a proto ani v případě dalších zemí nepřichází v úvahu trestní postih podle českého práva. Pouze v případě, že by stát, v němž byl patent udělen, trestně právní ochranu patentu neposkytoval, nemohla by být dovozována na základě aktivní personality ani trestněprávní odpovědnost na území České republiky.

Závěrem nejvyšší státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky v neveřejném zasedání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. a za použití § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 13 To 394/2009, v celém rozsahu, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Praze, aby

předmětnou věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Pokud by Nejvyšší soud České republiky shledal, že je nutno rozhodnout způsobem předpokládaným v ustanovení § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř., vyjádřila nejvyšší státní zástupkyně souhlas s projednáním kauzy v neveřejném zasedání.

Obviněný Ing. J. T. , jemuž bylo dovolání nejvyšší státní zástupkyně doručeno ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř., se k němu vyjádřil prostřednictvím své obhájkyně JUDr. J. T. v tom směru, že pro posouzení trestní odpovědnosti pachatele je rozhodné, jestli by jednání pachatele bylo způsobilé naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu i v České republice, jde tedy o to, byla-li jednáním obviněného v cizině vůbec naplněna skutková podstata trestného činu tak, jak je uvedena v českém trestním zákoníku. Trestní zákon, resp. nyní trestní zákoník poskytuje ochranu existujícímu chráněnému vynálezu a užitnému vzoru, avšak v daném případě se nejedná o vzor, resp. patent chráněný na našem území. Podle odborné literatury, pokud je jednání trestné jen podle zákonů cizího státu, a nikoliv podle českého trestního práva, pak je takový pachatel u nás beztrestný. Obviněný Ing. J. T. se také zabýval tím, proč nemůže obstát analogie jeho trestní odpovědnosti s trestní odpovědností viníků dopravních nehod v cizině, jak tuto problematiku pojala do svého dovolání nejvyšší státní zástupkyně, protože na rozdíl od bezvadného zdravotního stavu osob poškozených českým viníkem dopravní nehody v cizině a kterýžto zdravotní stav je stejně tak chráněn v České republice, není zde užitný vzor, který by byl primárně chráněn v České republice. Ve vztahu k Pařížské unijní úmluvě s odkazem na teorii uzavřel, že práva zajišťovaná mezinárodními smlouvami se vztahují pouze na příslušníky ostatních smluvních států nebo na osoby jim na roveň postavené, avšak nevztahují se, pokud národní právní předpis výjimečně nestanoví jinak, na vlastní subjekty, a proto státní příslušník České republiky, kterému svědčí patentová ochrana v cizině, se nemůže dovolávat ustanovení Pařížské unijní úmluvy v České republice. Nadto je třeba poukázat na to, že podle čl. 5 quinquies Pařížská unijní úmluva poskytuje ve všech unijních zemích ochranu průmyslovým vzorům a modelům, kdežto pro užitné vzory obdobnou ochranu nestanoví. Z uvedených důvodů proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky dovolání nejvyšší státní zástupkyně jako zjevně neopodstatněné odmítl.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací nejprve v souladu se zákonem zkoumal, zda není dán některý z důvodů pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., a na základě tohoto postupu shledal, že dovolání ve smyslu § 265a odst. 1, 2 písm. b) tr. ř. je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. a) tr. ř.], řádně a včas (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.) a splňuje náležitosti dovolání. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vymezených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda nejvyšší státní zástupkyní vznesené námitky naplňují jí tvrzený dovolací důvod, a shledal, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn v souladu se zákonem vymezenými podmínkami.

Dříve než se Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265i odst. 3 tr. ř. mohl zabývat přezkoumáním zákonnosti a odůvodněnosti výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i řízením rozhodnutí předcházejícím, zkoumal, zda nejde o dovolání zjevně neopodstatněné, což je důvodem odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., přičemž tento důvod pro odmítnutí dovolání neshledal. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud neshledal ani jiné důvody pro odmítnutí dovolání nejvyšší státní zástupkyně podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž bylo toto dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, Nejvyšší soud přihlížel, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání.

Nejvyšší státní zástupkyně uplatnila dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho první alternativě, v níž je stanoveno, že tento důvod dovolání je naplněn tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. V rámci takto vymezeného dovolacího

důvodu je možné namítat nesprávnost právního posouzení skutku, tj. mylnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Tomuto požadavku zákona Nejvyšší státní zástupkyně v podaném dovolání dostála, neboť v rámci uplatněného dovolacího důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nejvyšší státní zástupkyně vznesla jako právně relevantní námitku, že právní závěr Krajského soudu v Praze je založen na nesprávném výkladu zásady personality uvedené v ustanovení § 18 tr. zák. (zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů), respektive aktuálně zakotvené v ustanovení § 6 trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Zásada personality je v § 18 tr. zák. vymezena tak, že podle zákona České republiky se posuzuje i trestnost činu, který v cizině spáchal občan České republiky nebo osoba bez státní příslušnosti, která má na jejím území povolen trvalý pobyt (shodné znění má i § 6 trestního zákoníku). Podle zásady aktivní personality (quilibet est moditus legibus patriae suae ex extra teritorium) se tedy působnost trestních zákonů České republiky vztahuje na trestné činy státních občanů nebo osob bez státní příslušnosti, které mají na území naší republiky povolen trvalý pobyt, ať byly spáchány kdekoli. Tato zásada vyplývá ze státní svrchovanosti. Ustanovení § 18 tr. zák. (a obdobně i § 6 trestního zákoníku) vyjadřuje zásadu aktivní personality, která klade na osobu pachatele – občana České republiky nebo osobu bez státní příslušnosti, která má na jejím území povolen trvalý pobyt – požadavek, aby se chovala natolik odpovědně, aby neporušila trestněprávní normy ani v cizině. Příkazy a zákazy obsažené v trestním právu hmotném jsou tak důležité, že je musí tyto osoby zachovávat i v cizině. Pro posouzení trestnosti činu podle českého trestního práva, je zásadně nerozhodné, zda čin je trestný též podle práva platného na území státu, kde čin byl spáchán. V té souvislosti je třeba však zdůraznit, že přestože trestní zákon v § 18 (ale ani trestní zákoník v § 6) nebere na cizí právo výslovně zřetel, je třeba k němu přihlížet v rámci hodnocení protiprávnosti a společenské škodlivosti (dříve společenské nebezpečnosti), což vyplývá z toho, že v praxi vznikají situace, kdy jednání uskutečněné v cizině, neboť jen na to se zásada aktivní personality vztahuje, je trestné jak podle našeho práva, tak i podle práva platného a účinného v cizině, anebo je trestné jen podle našeho práva nebo jen podle cizího práva (srov. Novotný, O., Vanduchová, M. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 5. vydání. Praha: ASPI, a. s., s. 101 až 102; Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., s. 101 až 102).

Trestný čin porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. spáchá ten, kdo úmyslně zasáhne do některého z práv chráněných vynálezem, průmyslovým vzorem, užitným vzorem nebo topografií polovodičového výrobku. Zpravidla půjde o neoprávněné využití některého z těchto chráněných průmyslových práv, přičemž úmysl musí zahrnovat i tu skutečnost, že jde o neoprávněné využití či jiný zásah do některého z průmyslových práv, poněvadž tento znak zákon výslovně uvádí, a proto musí být k němu v trestním řízení prokázán alespoň eventuální (nepřímý) úmysl [srov. § 4 písm. b) tr. zák].

Nejvyšší soud z obsahu přiloženého spisového materiálu především zjistil, a to ze zprávy Úřadu průmyslového vlastnictví, že „Pilník, zejména pilník na nehty“ majitele D. B. byl vymazán z rejstříku užitných vzorů ke dni 4. 9. 1997. Pilníky podle tohoto užitného vzoru tedy nejsou a nebyly nikdy na území České republiky chráněny. D. B. si podal prostřednictvím Úřadu mezinárodní přihlášku PCT u mezinárodní organizace W. , a to pro několik zemí jako užitný vzor, u řady dalších zemí patentovou přihlášku – včetně evropského patentu. Udělení evropského patentu bylo oznámeno ve věstníku dne 10. 10. 2001. Na výpisu přihlášky PCT není Česká republika uvedena pro evropský patent mezi designovanými státy, takže tento patent na území České republiky neplatí (č. l. 145 spisu). Mezinárodní přihláška PCT se nachází na č. l. 189 až 191 spisu.

Okresní soud v Nymburce v odůvodnění rozsudku sp. zn. 4 T 297/2008 vyjádřil, že „obviněný věděl o tom, komu pilníky prodává a ve kterém státě budou dále distribuovány. Navíc jednal o vývozu tohoto zboží s příslušným celním úřadem, zajímal se o náležitosti nezbytné pro celní řízení a rovněž tak se

zajímal o podmínky ochrany skleněného pilníku v zahraničí. Sám např. uvedl, že činil dotaz na vliv evropského patentu a dalších patentů na ochranu výrobků na území České republiky“ (srov. str. 9 rozsudku soudu prvního stupně). Nalézací soud správně poukázal na nutnost aplikace ustanovení § 18 tr. zák., v němž je zakotvena tzv. zásada personality, kdy se podle zákona České republiky posuzuje i trestnost činu, který v cizině spáchal občan České republiky. Zájmy chráněné trestním zákonem (nyní trestním zákoníkem) jsou totiž natolik důležité, že je musí zachovávat občané České republiky i v cizině. V tomto případě se proto trestnost činu posuzuje podle českého trestního zákona a pro posouzení trestnosti není rozhodné, zda je čin trestný také podle práva platného na území státu, kde čin byl spáchán – tato skutečnost je významná pro hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost a protiprávnosti činu. V této souvislosti nalézací soud upozornil, že „předmětem trestního řízení je jednání obviněného, kterým zasáhl do průmyslových práv D. B. chráněných předpisy cizích států, resp. na základě rozhodnutí cizích států a nikoli do práv chráněných rozhodnutím Úřadu průmyslového vlastnictví ČR. Uvedené třetí státy (Německo, USA, Austrálie, Nizozemí, Španělsko a Švýcarsko) si otázku původcovství řešily samostatně v rámci u nich probíhajících řízení o udělení patentu či užitného vzoru a v souladu s jejich právním řádem a nelze proto rozhodnutím zdejšího soudu vydaným v trestním řízení tuto otázku posoudit odlišně a pro tyto státy závazně …“, a proto „…se soud otázkou původcovství skleněného pilníku blíže nezabýval a zamítnul i další důkazní návrhy obviněného vztahující se k této otázce. … Obviněný skleněné pilníky skutečně vyvážel a své odpovědnosti se nemůže zprostit poukazem na to, že pilníky předával odběratelům nebo přepravci na území České republiky“. K tomu nalézací soud dodal, že „o následcích porušení práv z průmyslového vlastnictví pak obviněný rovněž bezpochyby věděl, neboť již v minulosti probíhalo u zdejšího soudu trestní řízení týkající se neoprávněných zásahů obviněného do práv z průmyslového vlastnictví D. B. , kdy na území České republiky byl registrován ve prospěch D. B. užitný vzor – Pilník, zejména pilník na nehty a obviněný i přes tuto ochranu na území České republiky skleněné pilníky vyráběl a prodával, aniž měl potřebnou licenci. V průběhu předchozího trestního řízení však došlo k výmazu užitného vzoru z registru Úřadu průmyslového vlastnictví s účinky ex tunc, a proto byl obviněný z obžaloby zproštěn. Nicméně vzhledem k tomuto dřívějšímu řízení si musel být vědom toho, jakým způsobem je ochrana průmyslovým právům poskytována a jaké jsou následky porušení práv chráněných patentem nebo užitným vzorem“ (str. 10 rozsudku nalézacího soudu). Obviněný tak podle názoru nalézacího soudu svým jednáním naplnil po subjektivní i objektivní stránce znaky skutkové podstaty trestného činu porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák.

Naproti tomu odvolací soud ve svém zprošťujícím rozsudku dospěl k opačnému závěru, když uvedl: „… Je třeba si uvědomit, že ustanovení § 151 tr. zák. (nyní § 269 v trestním zákoníku účinném od 1. 1. 2010) o porušování průmyslových práv je v zásadě ustanovením blanketním, neboť váže trestnost činu na jinou právní skutečnost, a totiž, že trestnost obdobného jednání vztahujícího se k příslušnému vynálezu, resp. průmyslovému či užitnému vzoru atd., vyplývá ze skutečností upravených v jiných právních předpisech, resp. z rozhodnutí toho kterého státu o tom, že – zjednodušeně řečeno – průmyslový vzor je „chráněný“, jak je to vymezeno v objektivních znacích předmětného trestného činu“ (str. 6 napadeného rozsudku odvolacího soudu). Již ve věci předchozího trestního stíhání obviněného bylo bez jakýchkoli pochybností zjištěno …, že užitný vzor majitele D. B. dotýkající se předmětného pilníku byl pravomocně vymazán z rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví ČR, kam byl původně zapsán dne 4. 9. 1997 pod č. 6492.“ Dále odvolací soud rozvádí, že prvý soud na č. l. 5 odůvodnění rozsudku „rekapituluje zjištění, že žádný z udělených patentů nebo užitných vzorů zaregistrovaných na území cizích států není platný na území České republiky, a to ani evropský patent. Bezpečně tedy bylo zjištěno, že původcovské právo k předmětnému pilníku není na našem území nikterak chráněno ve smyslu zvláštní právní úpravy. Je-li … poukazováno na § 3 odst. 1 zákona č. 527/1990 Sb., resp. na § 13 tohoto zákona, jakož i na § 12 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, je třeba si uvědomit, že jakýkoli „patent“ … má pouze úzce teritoriální působnost. Váže-li proto prvý soud otázku trestnosti jednání obviněného podle

platného trestního práva na tzv. zásadu personality v ustanovení § 18 tr. zák. (nyní § 6 tr. zákoníku) … opomenul …, že tyto zásady je nutno odvíjet od základních znaků trestnosti konkrétního trestného činu (nestačí pouhé konstatování, že předmětné jednání je v ČR v obecné rovině trestné), což však s ohledem na absenci objektivního znaku – nejedná se o vzor, resp. patent, na našem území chráněný – aplikaci uvedených zásad vylučuje“ (str. 5 až 6 rozsudku odvolacího soudu). Dále odvolací soud ještě zdůraznil, že „k trestnímu stíhání uvedeného jednání na území signatářů … pak nezavazuje ani Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z 20. 3. 1883, neboť i zde je poskytování vázáno v čl. 2 na splnění podmínek a formalit, které jsou ukládány příslušníkům vlastního státu“ (viz zásada asimilace), přičemž jiné skutečnosti nevyplývají ani ze souvisejících ustanovení čl. 5quarter úmluvy. Pokud jde o tzv. evropský patent, je třeba si uvědomit, že také ten platí pouze na území tzv. designovaných států, mezi nimiž v případě tohoto konkrétního výrobku Česká republika rovněž není zahrnuta.“ Tedy „na území České republiky není předmětnému patentu, jak to již bylo shora předesláno, ochrana poskytována“. Závěrem odvolací soud shrnul: „patentové právo svědčící té které osobě v té které zemi má úzce teritoriální působnost, ke stíhání obdobného jednání nezavazují ani jiné mezinárodní smlouvy … a na jednání obviněného tak nelze vztahovat působnost trestního zákona. Jeho prokázané jednání nevykazuje z tohoto hlediska znaky trestného činu, a proto nemohl napadený rozsudek jako celek obstát, musel být odvolacím soudem zrušen“, a poté odvolací soud „… sám ve věci rozhodl a podle § 226 písm. b) tr. ř. obviněného obžaloby zprostil“ (srov. str. 7 rozsudku).

S těmito závěry Krajského soudu v Praze však nelze souhlasit. Především není správný závěr odvolacího soudu, že ustanovení § 151 tr. zák. o porušování průmyslových práv (nyní § 269 trestního zákoníku) je v zásadě ustanovením blanketním, neboť váže trestnost činu na jinou právní skutečnost, a totiž, že trestnost obdobného jednání vztahujícího se k příslušnému vynálezu, resp. průmyslovému či užitnému vzoru atd., vyplývá ze skutečností upravených v jiných právních předpisech, resp. z rozhodnutí toho kterého státu o tom, že – zjednodušeně řečeno – průmyslový vzor je „chráněný“, jak je to vymezeno v objektivních znacích předmětného trestného činu“ (str. 6 napadeného rozsudku odvolacího soudu). V teorii se v tomto směru rozlišují skutkové podstaty trestných činů popisné, odkazující a blanketové, nebo-li blanketní (srov. Novotný, O., Vanduchová, M. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 5. vydání. Praha: ASPI, a. s., s. 69 a 124; Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., s. 70 a 120). Obdobně se liší i dispozice trestných činů. Popisné skutkové podstaty popisují přímo v dispozici jednotlivé znaky trestného činu, odkazovací skutkové podstaty odkazují na určitou jedinečnou právní normu [např. § 181b tr. zák. nebo § 206 odst. 5 písm. b) trestního zákoníku], a blanketové (blanketní) odkazující obecně na právní předpis nebo jeho určitou část, tedy více norem, které mohou být určeny konkrétněji (např. v § 195 odst. 1 tr. zák. na „zvláštní zákon, který stanoví, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku nebo za prekursory“, či v § 148 odst. 1 trestního zákoníku na „jiný právní předpis o nekalé soutěži“) nebo naopak obecněji (např. v § 263 tr. zák. na „předpisy mezinárodního práva“ nebo v § 293 trestního zákoníku na „zákony o ochraně životního prostředí nebo jeho složek“). Od blanketových (blanketních) skutkových podstat je však třeba odlišovat skutkové podstaty popisné, které obsahují zpravidla mimo dalších znaků také normativní znaky, což jsou znaky, které vyjadřují právní pojem, institut nebo právní vztah. Normativní znaky skutkových podstat jsou zpravidla přebírány z jiných právních odvětví, a to z práva občanského (např. „cizí věc“ v § 247 odst. 1 tr. zák. nebo v § 205 odst. 1 trestního zákoníku), rodinného (např. „vyživovací povinnost“ v § 213 tr. zák. nebo v § 196 odst. 1 trestního zákoníku) atd. Charakteristika normativního znaku skutkové podstaty jako znaku vyjádřeného mimotrestním právním pojmem však z povahy věci nemůže platit o znacích vyjádřených trestněprávním pojmem. Trestní zákoník pomocí normativního znaku skutkové podstaty do svého textu jen přebírá pojem z mimotrestního právního předpisu, aniž by se však v konkrétním ustanovení o trestném činu přímo tohoto právního předpisu dovolával. Můžeme tedy shrnout, že normativním znakem skutkové podstaty se rozumí znak skutkové podstaty trestného činu vyjádřený právním

pojmem, vztahem či institutem převzatým z jiného právního odvětví, aniž by se příslušné ustanovení trestního zákoníku mimotrestní normy tento znak obsahující odkazem či blanketem dovolávalo (srov. Kratochvíl, V. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 266 až 267). Podle právní teorie tam, kde skutková podstata obsahuje tzv. normativní znaky tedy znaky vyjádřené právním pojmem, institutem či právním vztahem, převzatými trestním zákoníkem z mimotrestního právního předpisu, musí být tento znak pokryt zaviněním pachatele alespoň na úrovni laických představ o nich, což není nic jiného než vědomost o faktické stránce takovéhoto znaku (srov. Kratochvíl, V. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 242). V souladu s tím i ustálená judikatura vyžaduje, aby se zavinění vztahovalo i na tento znak, postačí však, aby pachatel měl o něm jen laickou představu. Nemusí tedy vědět, jaké právní předpisy upravují takový normativní znak (např. cizí věc nebo určitou vyživovací povinnost) a jaké funkce takový normativní znak plní. Postačí, pokud mu jsou známé konkrétní skutkové okolnosti vztahující se k takovému normativnímu znaku a má alespoň laickou představu o jeho charakteru (srov. č. 10/1977 Sb. rozh. tr.).

Z dikce skutkové podstaty trestného činu porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. (stejně § 269 trestního zákoníku) vyjádřené slovy „Kdo neoprávněně zasáhne do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitnému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán …“ vyplývá, že nejde o blanketovou (blanketní) skutkovou podstatu, neboť zákon zde neodkazuje na žádné právní předpisy, nýbrž pojmy „chráněný vynález“, „chráněný průmyslový vzor“, „chráněný užitný vzor“ nebo „chráněná topografie polovodičového výrobku“ vyjadřuje určité právní instituty, blíže upravené odvětvím občanského práva, konkrétně právem upravujícím tzv. nehmotné statky či duševní vlastnictví, kam se obvykle oblast průmyslových práv zařazuje. Uvedené pojmy je proto třeba považovat za normativní znaky ve shora uvedeném smyslu.

Působnost českého zákona může být v praxi založena i v případech, ve kterých je obsažen mezinárodní (cizí) prvek, který může zainteresovat i cizí trestní, ale i mimotrestní právní úpravu, tak jako tomu bylo i v posuzovaném případě. Přitom vzniká otázka, zda existence cizího prvku modifikuje aplikaci českého zákona a zda a jakým způsobem přichází v úvahu aplikace cizího práva, do jehož působnosti spadá cizí prvek. I když platí obecná zásada, že náš trestní zákoník nebo jiný trestní zákon zpravidla ignoruje konkurenci cizího trestního či jiného zákona, a to na rozdíl od mezinárodního práva soukromého a procesního, a v důsledku toho procesní soud v trestním řízení zpravidla neaplikuje cizí právo, existují situace, kdy i české trestní právo musí brát v úvahu existenci cizího prvku a jím zainteresované cizí právo. Zásadně lze v trestním řízení, je-li přítomen mezinárodní (cizí) prvek, přímo aplikovat jen cizí mimotrestní právo, zatímco k cizímu trestnímu právu lze přihlížet jen nepřímo při aplikaci českého trestního práva modifikovaným způsobem.

Aplikace cizího mimotrestního práva při řešení otázky trestní odpovědnosti přichází v úvahu zejména při výkladu tzv. normativních znaků skutkových podstat trestných činů a při posuzování protiprávnosti činu. Ve smyslu shora uvedeného obecného výkladu je třeba opětovně zdůraznit, že je-li normativním znakem skutkové podstaty pojem práva trestního, nelze zásadně (s výjimkou, že tak výslovně stanoví trestní zákon – srov. např. § 214 nebo 216 trestního zákoníku) použít při jeho výkladu cizí trestní právo. Tzv. normativní znaky skutkových podstat však zpravidla jsou pojmy převzaté z jiných právních odvětví. Jestliže čin naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu obsahuje cizí prvek, který je třeba podřadit právě pod takový pojem, lze při jeho výkladu použít cizí mimotrestní právo za předpokladu, že české trestní právo chrání právní pojem, instituci nebo vztah, vyjádřený v posuzovaném normativním znaku. Jde o otázku tzv. věcné (předmětné) působnosti trestního zákona, tj. dosahu jeho skutkových podstat. Normativní znaky vyjadřující osobní a soukromá práva, zájmy nebo instituty, které jsou uznávány všude a nejen na území, kde působí právo, které je založilo, mohou a musí být posuzovány podle cizího práva, jestliže si to vyžaduje vyskytující se cizí prvek. Naproti tomu normativní znaky vyjadřující pojmy a instituce veřejnoprávní

povahy (orgán státní správy, státní orgán, orgán veřejné moci, veřejný činitel, úřední osoba atd.) zpravidla nemohou být posuzovány podle cizího práva, neboť trestní zákon cizí zájmy tohoto druhu obvykle nechrání, a pokud je chce chránit, je třeba, aby to bylo v příslušné normě náležitě vyjádřeno (viz např. § 89 odst. 9 i. f., § 162a odst. 2 tr. zák. nebo § 127 odst. 3, § 327 odst. 2, § 334 odst. 2 trestního zákoníku). Přestože se ve všech těchto případech jinak trestnost činu posuzuje podle českého trestního zákona a nikoli podle trestního zákona cizího státu, příslušný normativní znak zejména soukromoprávní povahy, ale i veřejnoprávní povahy v uvedených zákonem upravených případech se posuzuje podle zákona příslušného cizího státu, jehož právo se při výkladu normativního znaku použilo. Znakem každého trestného činu je i protiprávnost, která se zpravidla dovozuje z celého právního řádu a obyčejně se vzhledem k sekundární povaze trestního práva opírá o právní normy nacházející se mimo trestní zákon, a proto se v konkrétním případě dovozuje především z mimotrestních právních předpisů (např. předpisů upravujících dopravní provoz – srov. č. 29/1981 Sb. rozh. tr., zdravotnických předpisů, předpisů o bezpečnosti práce). Působnost těchto předpisů je až na výjimky omezena na území státu, který je vydal. Jestliže byl čin spáchán na území cizího státu a byl jím porušen předpis tohoto druhu, protiprávnost činu (a existence zavinění) – pokud na něj dopadá tzv. věcná i místní působnost českého trestního zákona – nelze posuzovat podle českého práva, ale vždy je nutno uplatnit právo státu, na jehož území byl čin spáchán (srov. Kamlach, M., Repík, B. Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení. 1. vydání. Praha: Panorama Praha, 1990. s. 34). Tyto závěry jsou v souladu i s ustálenou judikaturou, z níž vyplývá, že jestliže české orgány převezmou od orgánů cizího státu trestní stíhání českého občana pro trestný čin spáchaný v cizině, posuzuje se trestnost tohoto činu podle českého zákona (§ 18 tr. zák., nyní § 6 trestního zákoníku). Pokud však zavinění obviněného spočívá např. v porušení pravidel provozu na pozemních komunikacích, nelze na věc aplikovat pravidla provozu na pozemních komunikacích platná na území České republiky, ale je třeba aplikovat pravidla provozu na pozemních komunikacích platná na území toho státu, kde byl spáchaný trestný čin (č. 29/1981 Sb. rozh. tr.; dále srov. i č. 47/1987-I. Sb. rozh. tr.). Pokud obviněný k tomuto ve vyjádření k dovolání nejvyšší státní zástupkyně poukazoval na to, že nemůže obstát analogie jeho trestní odpovědnosti s trestní odpovědností českých viníků dopravních nehod v cizině, neboť na rozdíl od bezvadného zdravotního stavu osob poškozených českým viníkem dopravních nehody v cizině, který je chráněn stejně i v České republice, není zde užitný vzor, který by byl primárně chráněn v České republice, považuje k tomu Nejvyšší soud za nutné uvést, že bylo-li poukázáno na uvedenou judikaturu ohledně porušení pravidel provozu na pozemních komunikacích, nejde o žádnou analogii trestní odpovědnosti, ale pouze o doložení toho, jakého práva ve vztahu k mezinárodnímu (cizímu) prvku je třeba při výkladu protiprávnosti činu (a existence zavinění) použít.

Podle názoru Nejvyššího soudu je nesprávný také závěr odvolacího soudu o nepoužitelnosti tzv. zásady personality vymezené v § 18 tr. zák. (nyní v § 6 trestního zákoníku), jak uzavřel nalézací soud, neboť podle jeho názoru nepostačuje pouhé konstatování, že předmětné jednání je v České republice v obecné rovině trestné, ale je třeba, aby byl předmětný pilník na nehty chráněn jako vynález, resp. užitný vzor nejen ve státech, kde měl být spáchán posuzovaný trestný čin porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák., ale i v České republice. Tento požadavek jde nad rámec ustanovení § 18 tr. zák. (nyní § 6 trestního zákoníku), a je navíc v rozporu s tím, co sám odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí zdůrazňuje, a to se zásadou, že tzv. patentové právo svědčící té které osobě má úzce teritoriální působnost. Ustanovení § 18 tr. zák. (stejně i § 6 trestního zákoníku) pouze stanoví, že podle zákona České republiky se posuzuje i trestnost činu, který v cizině spáchal občan České republiky nebo osoba bez státní příslušnosti, která má na jejím území povolen trvalý pobyt. Z toho vyplývá, že k tomu, aby mohl být trestní zákon uplatněn postačí, že na čin spáchaný v cizině (některém cizím státě) dopadá určité ustanovení našeho trestního zákona, podle něhož se pak posuzuje trestnost tohoto činu spáchaného v cizině, přičemž na normativní znaky skutkové podstaty, pokud je obsahuje, je třeba ve smyslu shora uvedených zásad použít právo státu, ve kterém došlo k spáchání trestného činu. Tedy jinými slovy z hlediska uplatnění zásady personality zakotvené v

ustanovení § 18 tr. zák. (stejně i § 6 trestního zákoníku) postačí v České republice obecná trestnost neoprávněného zásahu do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitném vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, přičemž z hlediska posuzování, zda došlo k takovému neoprávněnému zásahu je třeba aplikovat právní předpisy toho státu, kde došlo k spáchání posuzovaného trestného činu. Pro úvahu o trestní odpovědnosti za jednání pachatele spáchané v cizině je podstatná trestnost takového jednání na území České republiky a v rámci hodnocení závažnosti jednání i otázka, zda je jednání trestné i na území, kde k němu došlo, byť není rozhodné, zda i tam se jedná o trestný čin. Zásadně je tedy z hlediska uplatnění § 18 tr. zák. (stejně i § 6 trestního zákoníku) nerozhodné, zda jednání pachatele spáchané v cizině, kde naplnilo všechny znaky skutkové podstaty trestného činu podle českého trestního zákona, zároveň naplnilo tyto znaky i na území České republiky, poněvadž v takovém případě by zásada aktivní personality nebyla podstatná, poněvadž by se neuplatnila a jednání pachatele by se posuzovalo primárně podle zásady teritoriality vymezené v § 17 odst. 1 tr. zák. (nyní § 4 odst. 1 tr. zák.). Zásada aktivní personality by při trvání na tom, aby všechny znaky skutkové podstaty trestného činu byly přítomny jak v cizině, tak na území České republiky, zcela ztratila smysl a vyloučila by např. i možnost převzetí trestní věci našeho občana z ciziny ve smyslu § 447 tr. ř., pokud by ten spáchal trestný čin porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. v cizině proti tam chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitnému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku poškozené osoby, která by nepožádala o obdobnou ochranu v České republice. Takový výklad oboustranné trestnosti by také zabránil uplatnění vydávání osob do ciziny nebo jejich předávání na základě Evropského zatýkacího rozkazu mezi členskými státy Evropské unie. K tomu Nejvyšší soud dodává, že oboustranná trestnost daného trestného činu porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. vyplývá z vázanosti na skutkovou podstatu vyjádřenou v trestním kodexu, nikoliv na skutečnost, zda je příslušný vynález nebo užitný vzor na území České republiky také chráněný.

Uvedený obecný výklad dopadá i na trestní věc obviněného Ing. J. T. Jak již bylo uvedeno skutková podstata trestného činu porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. (stejně § 269 trestního zákoníku) není blanketovou (blanketní) skutkovou podstatou, neboť zákon zde neodkazuje na žádné právní předpisy. Pojmy „chráněný vynález“, „chráněný průmyslový vzor“, „chráněný užitný vzor“ nebo „chráněná topografie polovodičového výrobku“ vyjadřují určité právní pojmy, blíže upravené odvětvím občanského práva, konkrétně právem upravujícím tzv. nehmotné statky či duševní vlastnictví, kam se obvykle oblast průmyslových práv zařazuje, byť mají i určité veřejnoprávní aspekty (např. institut nucené licence či správní řízení), avšak jejich základ je ve vynálezecké činnosti (tvorbě), jako činnosti založené na soukromoprávním základě (srov. Telec, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno: Masarykova univerzita, nakladatelství Doplněk, 1994, s. 239). Uvedené pojmy je proto třeba považovat za normativní znaky ve shora uvedeném smyslu, přičemž na jejich výklad v případě, že se obviněný Ing. J. T. dopustil posuzované shora uvedené trestné činnosti podle závěru obou nižších soudů v Austrálii, v Holandsku, v Německu, ve Španělsku, ve Švýcarsku a v USA, je třeba použít příslušných mimotrestních právních předpisů platných a účinných v době spáchání činu v těchto zemích. Tak se však v posuzované věci nestalo, neboť jak vyplývá z obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Nymburce, dále z výroku o vině v odsuzujícím rozsudku nalézacího soudu, tak i zprošťujícího rozsudku odvolacího soudu byly na tento čin aplikovány české právní předpisy, konkrétně § 3 odst. 1, § 11 odst. 1 a § 13 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, a § 12 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech.

V průběhu trestního řízené bylo také opakovaně poukazováno na Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1883 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 64/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 81/1985 Sb.), zejména její čl. 2, který v prvním odstavci zní: „Příslušníci každé unijní země požívají, pokud jde o ochranu průmyslového vlastnictví, ve všech ostatních unijních zemích týchž výhod, které příslušné zákony poskytují nebo poskytnou příslušníkům vlastního státu bez újmy práv zvláště stanovených touto Úmluvou. Budou tedy požívat téže ochrany jako tito státní

příslušníci a týchž právních prostředků proti jakémukoliv porušování jejich práv, s výhradou, že splní podmínky a formality, které ukládají předpisy příslušníkům vlastního státu“. Obviněný ve svém vyjádření k dovolání odkázal na knižní pramen „Průmyslová práva v mezinárodních vztazích“, z něhož podle něj vyplývá, že státní příslušník České republiky, kterému svědčí patentová ochrana v cizině, se nemůže dovolávat ustanovení Pařížské unijní úmluvy v České republice. S tím je třeba souhlasit, neboť je třeba věnovat pozornost ustanovením, které se nacházejí ve všech mezinárodních úmluvách v oblasti průmyslových práv, podle kterých se práva zajišťovaná mezinárodními smlouvami vztahují pouze na příslušníky ostatních smluvních států nebo na osoby jim na roveň postavené. Nevztahují se, pokud národní předpisy výjimečně nestanoví jinak, na vlastní subjekty, takže tyto subjekty se nemohou zásadně dovolávat ustanovení mezinárodních smluv ve státě, jehož jsou příslušníky (srov. Knap, K., Kunz, O., Opltová, M. Průmyslová práva v mezinárodních vztazích. 1. vydání. Praha: Academia, 1988, s. 44). Tato zásada však na posuzovaný případ nedopadá, neboť obviněný spáchal podle dosavadních zjištění trestný čin porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. v cizině, konkrétně v Austrálii, v Holandsku, v Německu, ve Španělsku, ve Švýcarsku a v USA, kde podle závěrů obou nižších soudů předmětné skleněné pilníky na nehty ochrany podle předpisů uvedených států požívaly. K tomu je třeba ještě dodat, že zmíněná úmluva v čl. 2 a 3 subjektům tam uvedeným z kteréhokoli členského státu zajišťuje v ostatních členských státech požívání všech práv, která národní zákonodárství těchto států poskytuje svým vlastním příslušníkům. Požívání těchto práv nesmí být vázáno na podmínku bydliště nebo závodu v zemi, kde se o ochranu žádá (srov. Knap, K., Kunz, O., Opltová, M. Průmyslová práva v mezinárodních vztazích. 1. vydání. Praha : Academia, 1988, s. 163). Z toho vyplývá, že ochrana vynálezu nebo užitného vzoru je vázána na zákonodárství země, v němž je ochrana poskytnuta a kde došlo k zásahu do práv, byť se jedná o chráněný vynález nebo užitný vzor občana jiné země. Existuje-li tedy tato ochrana vynálezu nebo užitného vzoru občana České republiky v jiné zemi, v níž mu byla v souladu s právním řádem této země poskytnuta (stejně jako občanu této země), a v této zemi došlo k zásahu do práv k chráněnému vynálezu nebo užitnému vzoru, pak je Česká republika ve smyslu shora uvedených zásad vázána tuto právní ochranu respektovat.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud po přezkoumání věci zjistil, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je naplněn, neboť došlo k nesprávnému právnímu posouzení skutku, který je předmětem trestního stíhání obviněného Ing. J. T. , a to ohledně nesprávného výkladu zásady personality zakotvené v § 18 tr. zák. (stejně i § 6 trestního zákoníku), který měl svůj základ již ve zcela nedostatečně provedeném přípravném řízení a v podané obžalobě státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Nymburce ze dne 15. 12. 2008, sp. zn. 1 Zt 445/2008, a proto k důvodně podanému dovolání podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 13 To 394/2009, a rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. 4 T 297/2008, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu státnímu zástupci v Nymburce přikázal, aby věc obviněného Ing. J. T. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Toto rozhodnutí učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, neboť vzhledem k charakteru vytknutých vad je zřejmé, že je nelze odstranit ve veřejném zasedání, přičemž pokud jde o přikázání věci obviněného Ing. J. T. k dalšímu projednání Okresnímu státnímu zástupci v Nymburce, byl Nejvyšší soud veden především tím, že podstata pochybení spočívá v nesprávném přístupu obžaloby k porušení příslušných mimotrestních předpisů ze strany obviněného, přičemž rozsah dokazování, které bude třeba doplnit prostřednictvím zahraniční právní pomoci, je poměrně značný a pro soud obtížný. Navíc s ohledem na okolnosti, které budou ještě podrobněji zmíněny, není ani jisté, zda nová obžaloba na obviněného Ing. J. T. bude vůbec podána (srov. obdobně usnesení Nejvyššího ze dne 31. října 2001, sp. zn. 5 Tz 198/2001, publikované pod č. T 322 v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu ve sv. 13/2002).

Z výše popsaných právních úvah vyplývá, že skleněné pilníky nepožívají na území České republiky

ochrany, a proto je třeba, aby bylo v dalším řízení především objasněno, jak je pojem „vynález“, resp. „užitný vzor“ zachycen a vyjádřen v právních úpravách států, kde mělo docházet k protiprávnímu jednání obviněného Ing. J. T. To odpovídá i zprávě Úřadu průmyslového vlastnictví v Praze ze dne 12. 3. 2007, z které mimo jiné vyplývá, že pokud jde o udělené patenty, platí pouze na území toho kterého státu (designovaného státu) a výklad rozsahu jejich ochrany a otázky práv z nich rezultujících se řídí platnými zákony příslušného teritoria (viz č. l. 145 spisu). Z obecné právní zásady iura novit curia (soud zná právo) sice vyplývá, že předmětem dokazování nejsou právní normy České republiky, a proto soud ani nemůže být vázán žádnými důkazy při výkladu a použití těchto norem (srov. č. 53/1989-II. Sb. rozh. tr.), avšak na druhé straně je nutné dokazovat cizozemské právní normy (srov. č. 40/1997-I. Sb. rozh. tr.), a to i v případě, že je příslušnému orgánu činnému v trestním řízení znám jejich obsah. Přitom je třeba čerpat cizozemský právní předpis ze zdroje, který zajišťuje jeho autentické znění v rozhodné době (k tomu viz rovněž Evropskou úmluvu o poskytování informací o cizím právu, která se podle Dodatkového protokolu k ní vztahuje i na oblast trestního práva hmotného a procesního a organizace justice – obě normy byly publikované pod č. 221/1998 Sb.). Proto je třeba, aby šlo o znění vyžádané v rámci právního styku s cizinou (srov. § 375 a § 425 a násl. tr. ř.). Následně je pak třeba upravit skutkovou větu výroku každého příslušného rozhodnutí (obžaloby, rozsudku atd.) nahrazením odkazu na české předpisy poskytujících ochranu vynálezu správnými odkazy na příslušné předpisy třetích států.

Navíc nelze přehlédnout, že podle poznatků získaných v průběhu trestního řízení v Německé spolkové republice probíhalo řízení o zrušení tam zapsaného užitného vzoru poškozeného D. B. (srov. str. 5 až 6 rozsudku nalézacího soudu), takže orgány činné v trestním řízení, pro případ, že by rozhodly o pokračování v trestním stíhání obviněného Ing. J. T. , by tak musely v rámci předběžného otázky v souladu s ustanovením § 9 tr. ř., neboť by šlo o posouzení viny obviněného a nebyly by tedy vázány žádným jiným rozhodnutím, zodpovědět otázku, zda v každé jednotlivé zemi, kam byly předmětné pilníky vyváženy, byly naplněny podmínky právního pojmu „vynález“ či „užitný vzor“, a to podle toho o jakou zemi šlo. Zásadně není správný názor nalézacího soudu, který na str. 10 svého rozhodnutí zdůraznil, že „uvedené třetí státy si otázku původcovství řešily samostatně v rámci u nich probíhajících řízení o udělení patentu či užitného vzoru a v souladu s jejich právním řádem, a nelze proto rozhodnutím zdejšího soudu vydaným v trestním řízení tuto otázku posoudit odlišně a pro tyto státy závazně“. V tomto případě nejde o to, že by české orgány činné v trestním řízení řešily otku původcovství závazně pro uvedené třetí státy, ale o řešení předběžné otázky původcovství ve smyslu § 9 tr. ř. pouze z hlediska tohoto probíhajícího trestního řízení, kde se uplatní ustanovení § 9 odst. 1 tr. ř., podle něhož orgány činné v trestním řízení posuzují předběžné otázky, které se v řízení vyskytnou, samostatně; je-li tu však o takové otázce pravomocné rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu jsou orgány činné v trestním řízení takovým rozhodnutím vázány, pokud nejde o posouzení viny obviněného. Vzhledem k tomu, že v tomto případě jde při posouzení zmíněných rozhodujících otázek o posouzení viny obviněného Ing. J. T. , je třeba zdůraznit, že orgány činné v trestním řízení nejsou vázány pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného státního orgánu, a to i v případě, že se jedná o cizozemský soud nebo státní orgán. Orgány činné v trestním řízení se proto musí zabývat všemi rozhodnými otázkami a prostřednictvím právní pomoci vyřešit v naznačeném rozsahu i předběžnou otázku, zda také v Německu, USA, Austrálii, Nizozemí, Španělsku a Švýcarsku, splňují skleněné pilníky nároky stanovené pro vynálezy (patenty) či užitné vzory požívající právní ochrany ve smyslu zákonů příslušného státu, zvláště když závěry cizozemských rozhodnutí mohou být zpochybněny i s ohledem na to z jakých důvodů došlo k výmazu užitného vzoru v České republice (č. l. 153 až 159 spisu) a údajně i ve Spolkové republice Německo ke zrušení evropského patentu (viz č. l. 719 a násl., zejména č. l. 725 až 734 spisu) a dále ke zrušení evropského patentu (č. l. 826 až 869 spisu) a také s ohledem na obhajobou tvrzená probíhající řízení v dalších státech (srov. č. l. 871 až 879 spisu).

V těchto souvislostech Nejvyšší soud upozorňuje také na funkci trestního práva jako prostředku

ultima ratio, kterou státní zástupce neopomene zahrnout do nového posouzení všech aspektů tohoto případu. Při komplexním posuzování této věci je totiž státní zástupce povinen zvažovat i základní zásadu subsidiarity trestní represe, tedy použití trestního práva jako poslední možnosti ochrany uvedeným trestným činem dotčených společenských zájmů. Z uznávaného principu právního státu, jímž je chápání trestní represe jako prostředku ultima ratio (srov. nyní i § 12 odst. 2 trestního zákoníku) vyplývá, že ochrana ve své podstatě soukromoprávních vztahů má být v prvé řadě uplatňována prostředky občanského a obchodního práva a teprve tam, kde je taková ochrana neúčinná a kde porušení občanskoprávních vztahů naplňuje znaky konkrétní skutkové podstaty trestného činu a svou intenzitou dosahuje předpokládaného stupně společenské nebezpečnosti, je namístě uplatňovat trestní odpovědnost. Nejvyšší soud k tomu dodává, že v právním státě je zásadně nepřípustné, aby prostředky trestní represe sloužily k uspokojování subjektivních práv soukromoprávní povahy, nejsou-li vedle toho splněny všechny předpoklady vzniku trestněprávní odpovědnosti, resp. nejsou-li tyto předpoklady zcela nezpochybnitelně zjištěny. Právní řád, byť vnitřně diferencovaný, tvoří jednotu a jako s takovým je třeba s ním zacházet při aplikaci jednotlivých ustanovení a institutů, a proto, pokud jde o naplnění objektivních i subjektivních znaků trestného činu, při promítnutí principu trestněprávní represe jako posledního prostředku – ultima ratio – nemůže být ignorována obchodněprávní stránka věci (srov. k tomu také nálezy Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 558/01, I. ÚS 4/04, II. ÚS 413/2004, jakož i rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 7 Tz 230/2000, 5 Tdo 897/2005 atd.). Princip subsidiarity trestní represe totiž vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní.

Podle § 265s odst. 1 tr. ř. je státní zástupce vázán shora uvedenými právními názory, které vyslovil v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud, a je povinen provést úkony, jejichž provedení dovolací soud nařídil. Vzhledem k tomu, co již bylo uvedeno shora, je nutno také zdůraznit, že při odůvodňování rozhodnutí je třeba postupovat důsledně tak, že v odůvodnění svého rozhodnutí příslušný orgán stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují. Z odůvodnění musí být patrno, jak se soud vypořádal s obhajobou, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona zejména v otázce viny.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náhrada škody
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Zajištění věci (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastupování zmocněncem (exkluzivně pro předplatitele)
- Slyšení ve vazebním řízení
- Účast obviněného u hlavního líčení
- Nesprávné poučení
- Nepříčetnost obviněného

- Nároky poškozených (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)